

TIB

TIJDSCHRIFT INTERN BEGELEIDERS

Buiten gebaande paden Pag 06

Interview

Rietje Goosen en Willem Butz

MET O.A. 'DIT HOORT NIET': ANDERS KIJKEN NAAR HET GEDRAG VAN COLLEGA'S EN LEERLINGEN – LEREND TEAM TRAJNT ZELFSTURING BIJ LEERLINGEN – GROEPS- EN LEERLINGBESPREKINGEN; TIJD OM ZE IN EEN NIEUW JASJE TE STEKEN? –

BINNEN DE BUITENWERELD! – TIBTIPS – VAN DE WERKVLOER – KENNISROTONDE – CHECKLIST – WAT JE ECHT MOET DOEN IN 2020

08 Praktijk

De overtreffende trap van dromen is doen

Kindcentrum De Tandem is een Brede School voor kinderen van 0 tot 12 jaar, gelegen in een groot, groen domein in Sint-Kruis, Brugge. Kinderen leren en spelen er binnen en buiten schooltijd, en kunnen hun talenten breed ontwikkelen. Welke betekenis heeft dit voor de praktijk van de IB'er?

14 Interview

“Bewegend leren is gezond, leuk en goed voor de ontwikkeling”

Tallose wetenschappelijke onderzoeken tonen aan dat bewegen een relevante bijdrage levert aan de gezondheid en tot betere leerprestaties leidt. “Bewegend leren is een aantrekkelijke afwisseling van zitten en bewegen, theorie en praktijk, en goed voor de samenwerking!”, vertellen Rietje Goosen en Willem Butz.

31 Praktijk

Lerend team traint zelfsturing bij leerlingen

Veel scholen verwachten dat leerlingen hun eigen leerproces kunnen sturen. Zelfsturing ontstaat echter niet vanzelf: leerlingen moeten kunnen reflecteren op hun leergedrag en dienen tevens gemotiveerd te zijn om leertaken vol te houden als het moeilijk wordt.

en verder:

06	Nieuws gemist	22	Media	39	Van de werkvloer
13	Checklist	24	Onderwijs is werelds	40	Extra
17	Column	29	TIB tips	42	Kennisrotonde
19	IB-innovatief: 'Dit hoort niet': anders kijken naar het gedrag van collega's en leerlingen	34	Wet & regelgeving 2020	43	Achtergrond: Binnen de buitenwereld
		35	Ontwikkelingen: Groeps- en leerlingbesprekingen; tijd om ze in een nieuw jasje te steken?	46	Verwacht

Noot redactie: Vanwege het groot aantal vrouwelijke IB'ers en leerkrachten gebruiken wij in de tekst veelal de vrouwelijke vorm. Uiteraard richten we ons hiermee ook op de mannelijke IB'ers en leerkrachten. Ter afwisseling gebruiken we voor leerlingen de mannelijke vorm, tenzij het uitdrukkelijk om meisjes gaat.

Walter van de Calseyde

“Bewegend leren is gezond, leuk en goed voor de ontwikkeling”

Tallose wetenschappelijke onderzoeken tonen aan dat bewegen een relevante bijdrage levert aan de gezondheid en tot betere leerprestaties leidt. Niet voor niets is er een toenemende inzet van ‘bewegend leren’ op Nederlandse scholen. Deze manier van lesgeven sluit erg aan bij de belevingswereld van hedendaagse leerlingen, vertellen Rietje Goosen en Willem Butz: “Bewegend leren is gezond, leuk en dynamisch. Het is een aantrekkelijke afwisseling van zitten en bewegen, theorie en praktijk, en goed voor de samenwerking!”

Waarom bewegend leren?

“In de huidige, steeds complexere samenleving is het steeds belangrijk om te blijven leren. Het begint met een goede basis vanaf groep 1. Kinderen kunnen niet stilzitten, want ze ontwikkelen zich door te bewegen. Het tempo van ontwikkelen van een kind hangt af van de rijping van de hersenen en het zenuwstelsel. Deze rijping duurt ongeveer 7 jaar. Het is belangrijk dat jonge kinderen veel spelen, bewegen en ervaringen opdoen, en dus leren. Dat doen ze vooral met hun zintuigen”, legt Willem Butz uit.

“Je ziet dat veel kleuters door de moderne manier van opvoeden ‘bewegingsarm’ de school binnen komen. Veel opvoeders staan te weinig stil bij het belang van bewegen voor de motorische en sociale ontwikkeling van kinderen. Het

accent ligt te veel op het cognitieve deel. In zijn eentje een spelletje doen op een computer leert een kind niet af te stemmen op anderen. Kinderen moeten veel meer kans krijgen om zich een goede balans en lichaamsbesef eigen te maken. Met bewegend leren geven wij daarop een antwoord. Bewegen is een voorwaarde om goed te kunnen leren. Zo toonde onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen aan dat het integreren van matig tot intensieve bewegingen in verschillende schoolvakken kan leiden tot positieve effecten op taal en rekenen”, vult Rietje Goosen aan.

“School speelt een belangrijke rol in het dagelijks leven van kinderen. Ze brengen er heel wat uren door. Natuurlijk kunnen ouders het buitenspelen en sporten stimuleren, maar tegelijk kun je de schooltijd prima benutten om ook meer aan beweging te doen. En volgens ons móeten scholen dat ook. Het onderwijs staat garant voor de best mogelijke ontwikkeling van leerlingen en elke leerkracht wil haar kinderen zo goed mogelijk ‘afleveren’. Als je door meer te laten bewegen betere resultaten kunt realiseren, laat je die gelegenheid toch niet onbenut? Bedenk daarbij dat er in ons land nogal wat kinderen zijn van wie de ouders niet in staat zijn om hun kinderen naar sportclubs te laten gaan. Ook deze kinderen bewegen vaker en beter als je het structureel integreert in je schoolpraktijk”, stelt Willem.

‘Beweeg je wijs’

Rietje: “Er zijn voorwaarden om tot leren te kunnen komen. Zo moet je ‘oprichtsysteem’ goed functioneren, voordat je in groep 3 aan schrijven toekomt. Daarom hebben wij in de onderbouw ook bankjes in de kring staan. Zo krijgen kinderen een actieve zithouding. En door op de grond te werken leren ze het eigen lichaam in balans te houden. Wij besteden in de les drie keer bewust aandacht aan bewegen door dat te koppelen aan een leermoment. Dat doen we zowel in het lokaal als buiten. Ons motto is: ‘Maak van het schoolplein een

maar juist als een ruimte die heel geschikt is om motorisch, sociaal-emotioneel en cognitief actief te zijn. Kinderen zijn verschillend, spelen verschillend en leren ook verschillend. Wij onderscheiden vier speltypen: rauwers, dauwers, bouwers en schouwers. Met dit in gedachten hebben we allerlei speelaanleidingen ontwikkeld die je eenvoudig op een schoolplein kunt aanbrengen. Zo kunnen leerkrachten een paar keer per dag een relatie leggen tussen de theorie binnen en de praktijk buiten, ongeacht de lesmethode die ze gebruiken.”

Als je door kinderen meer te laten bewegen betere resultaten kunt realiseren, laat je die gelegenheid toch niet onbenut?

verlengstuk van je lokaal’. Op die manier creëer je de hele dag een situatie voor kinderen om zich samen te ontwikkelen, elkaar te ontmoeten, uit te dagen, elkaar te helpen en van elkaar te leren.”

Willem: “Vanuit mijn organisatie ‘BOERplay’ ondersteunde ik gemeentes al langer bij het inrichten van openbare speelplekken. Vanuit die ervaring zien wij een schoolplein niet als een pauzeplaats waar je niets kunt beleven,

“We lezen steeds vaker dat de ogen van kinderen achteruitgaan doordat ze veel dingen van dichtbij bekijken, zoals tijdens het gebruik van mobieltjes, computers en dergelijke. Als ze vaker per dag buiten actief zijn, moeten ze tijdens het bewegen steeds afstanden inschatten. Hun ogen moeten daarbij goed samenwerken. Een gevolg is dat ze zich daarna in de klas beter kunnen focussen op het bord en op hun werk op hun tafel. En het heeft ook effect op

het lezen en rekenen. Door onze aanpak op school zijn bijvoorbeeld de rekenresultaten erg verbeterd. Ook is bewegen goed voor hun spier- en botontwikkeling, en vooral voor het plezier in leren. Wij maken eigenlijk nooit mee dat kinderen het niet leuk vinden om tussendoor naar buiten te mogen gaan, integendeel. Ze voelen zich beter door meer te bewegen in de buitenlucht, de extra zuurstof en van daglicht in plaats van kunstlicht”, zegt Rietje.

Spel- en leervormen

Op de Herman Jozefschool in Middelrode, waar Rietje Goosen leerkracht is, bewegen de leerlingen binnen en buiten. “Net heb ik de kinderen van groep 5 tussen de lessen met een bal-

letje laten werken. Zo versterken ze de oog-/handcoördinatie en de verbinding tussen links en rechts. Ik heb hiervoor verschillende opleidingen gedaan en dat rendeert. Samen met mijn collega Janneke van Zandbeek heb ik vervolgens ‘Jufjuf’ opgericht om deze ervaringen landelijk te delen in het onderwijs.

Overigens laten we de kinderen na het buitenspelen bewust even een minuut of 10 liggen. Zo creëren we een balans tussen het actief bewegen en leren, en het in alle rust verwerken van de leerstof en deze tot kennis laten rijpen.

Op het schoolplein zijn zes speel-aanleidingen te vinden, vertelt Willem Butz: “Zoals het ‘100-veld’ waarbij de getallen 1 tot en met 100 op de tegels zijn aangebracht.

Hier kunnen kinderen uit alle groepen hun rekenvaardigheden oefenen, bijvoorbeeld in een leuke competitievorm. Ze kunnen er elkaar ook bij helpen. Alles is mogelijk van leren tellen tot tafels oefenen. Verder staat er een rij met slalompaaftjes waar leerlingen naartoe en langs kunnen rennen. Bijvoorbeeld slalommen naar het briefje met het goede antwoord. Al lerend ondergaan ze het verband tussen voor en achter, links en rechts. Of de ‘Springprikkel’ waar bovenbouwleerlingen hun topografische kennis spelenderwijs automatiseren. Bij alle spelvormen worden creativiteit, doorzettingsvermogen en vindingrijkheid getraind en beloond. En dat in de buitenlucht!” ■

Rietje Goosen van ‘Jufjuf’ en Willem Butz van ‘BOERplay’ zijn samen met Uitgeverij Zwijsen actief in ‘321 Start’. Meer informatie? www.321start.nl of info@321start.nl

*<https://fitenvaardigopschool.nl/>
www.fitenvaardigopschool.nl/downloads/Mullender-Wijnsma-2015-bewegend_leren_in_de_klas*